

"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים". הפסוק המביא את בשורת הגאולה (שמות פרק ו,ו). לשון ראשון של גאולה. השלב הראשון בגאולה. מכאן מדייק הספורנו כי מהרגע שהחלו המכות פסק השעבוד. עוד לפני 'הצלתו'.

השפת אמת מפרש "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" שלא יוכלו לסבול את מצרים. לאורך שנות הגלות העם התרגל לחיות במציאות של שיעבוד וחיים בצל העם המצרי. כדי שיוכלו להיגאל עליהם להוציא מעצמם את הגלותיות, להרגיש שמציאות העבדות וטומאת מצרים היא בלתי נסבלת. הרב זוין מבאר את ה"שפת אמת" שכשם שיש "מצות אנשים מלומדה", כך גם בעבירה יש "עבירת אנשים מלומדה" כלומר עבירה שאדם מתרגל לעשות בלי לחוש שום צער או חרטה. נוסף על כך, דבר שאדם עושה לא מתוך הרגש וכוונה אלא על פי הרגל הוא "מעשה אנשים מלומדה".

מצוה ועבירה שאדם עושה מתוך הרגל יש בהן מעלה וגם חיסרון. ההרגל הופך לטבע וממילא גם כשאין אפשרות להתבונן ולהתעורר עדיין המצוה תעשה, אך מצוה בלא כוונה נעשית בחיצוניות, בלי חיות, ובודאי בלי שמחה. בדומה לזה גם בעבירה יש יתרון יחסי בהרגל, שהרי העושה עבירה לא מתוך כוונה זדונית ולהכעיס אלא מתוך שכך הורגל, אינו שקול לחוטא ועושה בהתלהבות ברוע לב על מנת להתריס. אבל החיסרון בעושה מתוך הרגל גדול יותר "עבר אדם עבירה ושנה - נעשית לו כהיתר".

המציאות שנוצרה בעקבות שנות הגלות הביאה את העם למצב של הסתגלות לאורח חיים של שיעבוד וחיים בצל הטומאה. כאשר עם ישראל במצרים נשתרשו בשעבוד, יכלו לסבול את העבדות והתרגלו לטומאת מצרים, החשש הוא שישקעו עוד וירדו מטה ולא יוכלו להגאל, ולכן הקב"ה מבטיח להם "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים". הקב"ה גרם להם שלא יוכלו לסבול מצב זה ומתוך כך יצעקו לקב"ה ואז יגאלו.

החיסרון בהרגל של השקיעה בחטא ובמצב ירוד הוא לימוד שעלינו לקחת לחיינו. זה לא רק סוד הגלות והגאולה, אלא לימוד לחיים שעלינו לקחת לחיינו מסיפור גאולת מצרים. מכות מצרים שהקב"ה הביא על פרעה מלמדות אותנו יסוד זה. אדם שרגיל לחטוא לא יבין ולא ירגיש שעליו לשנות את דרכו, וכך ננעלים בפניו שערי התשובה. על האדם לחיות כל חייו מתוך חיפוש האמת וחיפוש דרכו לאור האמת.

בתלמוד, (שבת קד,א) מובטח כי "הבא לטהר מסייעין אותו." מי שמחפש ורצה להטהר - הקב"ה מסייעו. לא רק שלא מקשה עליו אלא נותן לו כוחות כנגד כל המניעות הטבועות בעולם.

עשרת המכות לימדו את פרעה את כליסודות האמונה: ידיעת ה', השגחתו בקרב הארץ, ושלטונו בכל. למרות זאת פרעה לא משלח את עם ישראל. זה לא מפתיע כי כך הודיע ה' מראש: "ואני אקשה את לב פרעה... ולא ישמע אליכם פרעה". פרעה לומד בדרך הקשה מי מנהל את העולם וסובל עם עמו, שכבר משתוקקים לשלח את עם ישראל, אך ליבו לא מאפשר לו. המטרה בכל זה "למען תספר באזני בנך את אשר התעללתי במצרים". לא רק שנדע את גודל הנס והטובה אלא גם נלמד לקח מוסרי לעצמנו.

הרמב"ם בהלכות תשובה עוסק בענין הבחירה וכותב בפרק ו הלכה ג: "ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין לפני דיין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעין ממנו התשובה ... לפיכך כתוב בתורה ואני אחזק את לב פרעה ... כדי להודיע לבאי העולם שבזמן שמונע הקדוש ברוך הוא התשובה לחוטא אינו יכול לשוב אלא ימות ברשעו שעשה בתחילה ברצונו".

נשתדל ונרבה תפילה שנזכה ונדע את דרך האמת ונעשה רצונו של הקב"ה כראוי, שלא נכשל בעבירה מתוך הרגל ונתחזק בקיום מצוות בכוונה ראויה ובשמחה, נזכה להמשך גשמי ברכה מתוך בריאות טובה, חודש טוב ומבורך.

שבת שלום ומבורך

שושנה נגר